

MODERN SCIENTIFIC CHALLENGES AND TRENDS

COLLECTION OF SCIENTIFIC WORKS
OF THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE

**Issue 5(16)
Part 2**

**Warsaw
2019**

MODERN SCIENTIFIC CHALLENGES AND TRENDS

ISSUE 5(16)
Part 2

MAY 2019

Collection of Scientific Works

WARSAW, POLAND
Wydawnictwo Naukowe "iScience"
20th May 2019

ISBN 978-83-949403-3-1

MODERN SCIENTIFIC CHALLENGES AND TRENDS: a collection scientific works of the International scientific conference (20th May, 2019) - Warsaw: Sp. z o. o. "iScience", 2019. Part 2 - 125 p.

Languages of publication: українська, русский, english, polski, беларуская, казакша, o'zbek, limba română, кыргыз тили, Հայերէն

The compilation consists of scientific researches of scientists, post-graduate students and students who participated International Scientific Conference "MODERN SCIENTIFIC CHALLENGES AND TRENDS". Which took place in Warsaw on 20th May, 2019.

Conference proceedings are recommended for scientists and teachers in higher education establishments. They can be used in education, including the process of post - graduate teaching, preparation for obtain bachelors' and masters' degrees. The review of all articles was accomplished by experts, materials are according to authors copyright. The authors are responsible for content, researches results and errors.

ISBN 978-83-949403-3-1

© Sp. z o. o. "iScience", 2019

© Authors, 2019

TABLE OF CONTENTS

SECTION: PEDAGOGY

Abdullayeva Shaxzodaxon Rasulovna (Fergana, Uzbekistan) INFORMATIKA DARSLARINI SAMARALI TASHKIL ETISHDA INTERFAOL METODLARNI QO'LLASH.....	6
Ahmadjanova Mohiyat Sadriyva (Qo'qon, O'zbekiston) MAKTABDA IRSIYATNING XROMOSOMA NAZARIYASI MAVZUSINI MUSTAXKAMLASH.....	10
Berdiyev Bahodir Ravshanovich (Qarshi, O'zbekiston) BOSHLANGICH SINIF MATEMATIKA DARSLARIDA VAQT O'LCHOV BIRLIKLARI BILAN TANISHTIRISH.....	14
Karimova Qunduz Ro'ziboyevna, Babayev Saidmuhammad Saidkamolovich (Urganch, O'zbekiston) BOSHLANG'ICH SINFLARDA IQTIDORLI BOLALAR BILAN ISHLASHDA O'QITUVCHIGA QO'YILADIGAN TALABLAR.....	18
Hojabergenova Rozaxan Uzaqbergenovna, Ametov Sardorbek Ergashboy o'g'li (Nukus, O'zbekiston) TA'LIM TIZIMIDA SHAXSGA YO'NALTIRILGAN TEXNOLOGIYA.....	22
Hojabergenova Rozaxan Uzaqbergenovna, Qutlimuratov Musabek Saidmurot o'g'li (Nukus, O'zbekiston) KASB TA'LIMI SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA AXBOROT – KOMMUNIKATIV TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASH.....	25
Антипова Елена, Антипов Вячеслав (Санкт-Петербург, Россия) СОВРЕМЕННЫЕ ВЫЗОВЫ И НАПРАВЛЕНИЯ В ОБЛАСТИ ФОРМИРОВАНИЯ КУЛЬТУРЫ ЗДОРОВЬЯ НАСЕЛЕНИЯ.....	29
Ахмедова Ш. М., Шукурова Х. С., Хакимова Ш. Ҳ., Ахмедова К. (Жиззах, Ўзбекистон) ЁШЛАРИНИНГ МАЪНАВИЙ МАДАНИЯТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА ШАРҚ МУТАФАККИРЛАРИ ҚАРАШЛАРИ.....	34
Величко Тетяна Олександрівна, Кравченко Лариса Іванівна, Воєдило Юлія Валеріївна, Кошель Анна Павлівна (Чернігів, Україна) ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	38
Герасименко Анастасия Владимировна (Краснодар, Россия) СИСТЕМА ФОРМИРОВАНИЯ ОТВЕТСТВЕННОСТИ ЗА СВОИ ПОСТУПКИ У МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ В КЛАССНОМ КОЛЛЕКТИВЕ	43
Ибрагимова Шахноза Гаппаровна (Қўқон, Ўзбекистон) ОИЛАВИЙ МУНОСАБАТЛАР ТИЗИМИДА БОЛАНИНГ ЎЗИНИ – ЎЗИ АНГЛАШИ.....	51
Исамуддинов Акмал, Шерматова Зилола, Рузиева Гулбахор (Фергана, Ўзбекистон) АКТУАЛЬНОСТЬ ВНЕДРЕНИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В УЧЕБНЫЙ ПРОЦЕСС.....	56

Камолова Ширин Усаровна, Равшанов Олим Ахмедович, Файзуллаева Мадина Абдимуминовна (Джизак, Узбекистан) РОЛЬ ОБЩЕЧЕЛОВЕЧЕСКИХ ЦЕННОСТЕЙ В ФОРМИРОВАНИИ НАУЧНОГО МИРОВОЗЗРЕНИЯ ГАРМОНИЧНО – РАЗВИТОЙ ЛИЧНОСТИ.....	59
Мошкова Янна Алексеевна (Орел, Россия) ТВОРЧЕСКИЕ ФОРМЫ В СИСТЕМЕ ПРЕПОДАВАНИЯ СОЛЬФЕДЖИО В ДМШ И ДШИ.....	62
Прокоп'єва Антоніна Миколаївна, Юрченко Наталія Володимирівна, Горман Ольга Миколаївна, Овсієнко Олександра Сергіївна, Кошель Віталій Миколайович (Чернігів, Україна) ДО ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	65
Юлчибаева Дилфузахон Эргашевна, Ҳайдаров Охунжон Муроджонович (Қўқон, Ўзбекистон) ОИЛА БИЛАН ОЛИБ БОРИЛАДИГАН ИЖТИМОИЙ-ПЕДАГОГИК ФАОЛИЯТНИНГ АЙРИМ ЖИҲАТЛАРИ.....	71
Nurmaganbet Akerke Boronbaikyzy (Nur-Sultan, Kazakhstan) INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN MODERN PHYSICS LESSON.....	76

SECTION: PHILOLOGY AND LINGUISTICS

Marupov Faris Fatoyevich (Samarkand, Uzbekistan) INNOVATIVE WAYS OF TEACHING VOCABULARY IN THE SECOND LANGUAGE CLASSROOM.....	82
Shukurov Otabek Ulashevich (Qarshi, O'zbekiston) O'ZLASHMALAR TILNING MUHIM EHTIYOJI SIFATIDA.....	85
Диванова И. С., Атажанова Ш. А. (Ургенч, Узбекистан) ЮРАКЛАРГА ЯҚИН ШЕЪРИЯТ.....	90
Усмонова Дилноза Умаровна (Ташкент, Узбекистан) ОСОБЕННОСТЬ ВЫБОРА И АДАПТАЦИИ МАТЕРИАЛА В ЧТЕНИИ.....	92
Кешубаева Чолпан Курмангалиевна (Алматы, Қазақстан) АХМЕТ БАЙТҰРСЫНОВТЫҢ ӨМІРІ МЕН ҚОҒАМДЫҚ-САЯСИ ҚЫЗМЕТІ.....	97
Нуртазаева Мадина Нуршаиховна (Алматы, Қазақстан) СӨКЕН ЖӘНЕ АБАЙ.....	102
Махимова Сандугаш Акрамовна (Алматы, Қазақстан) ШОҚАН УАЛИХАНОВ – ҰЛЫ АҒАРТУШЫ, ҚАЗАҚТЫҢ ҒҰЛАМА ҒАЛЫМЫ.....	107
Тайгожаева Меруерт Мукашевна (Алматы, Қазақстан) ҒАБИТ МҮСІРЕПОВ ҚАЗАҚ ХАЛҚЫНЫҢ ҰЛЫ СУРЕТКЕР ЖАЗУШЫ....	110
Рахимов Берік Серикбаевич, Сыздықова Биби Ергазықызы (Караганда, Казахстан) ЭПОСТАҒЫ КӨНЕ ДӘУІР МАҒЛҰМАТТАРЫ.....	113

SECTION: PSYCHOLOGY SCIENCE

Saliyeva Dilorom Abdullayevna,

Muhammadjonova Xadichaxon Husanjon qizi (Qo`qon, O`zbekiston)

O`SMIRLIK DAVRIDA BOLALARDA AGRESSIV XULQ-ATVORNING

SHAKLLANISHIDA OILANING TA`SIRI..... 119

**Xojabergenova Rozaxan Uzaqbergenovna,
Ametov Sardorbek Ergashboy o'g'li
Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
(Nukus, O'zbekiston)**

TA'LIM TIZIMIDA SHAXSGA YO'NALTIRILGAN TEXNOLOGIYA

Agar shaxsiy yo'naltirilganlik o'qitish maqsadi shaxsiy jihat va tuzilishini, ijodiy madaniyat bilan bog'lanish jaraenida o'qitilaetganlarni o'z-o'zini rivojlantirish va o'z yo'lini aniqlash bo'lsa, bu maqsadlarni amalga oshirish texnologiyalarini qurish mumkinmi? Qanday texnologiyalarni shaxsiy yo'naltirilganlik texnologiyalari deyish mumkin? Ba'zi olimlar bunday texnologiyalarni asosiy jihatlari deb, muloqatlik, faoliyatlik, ijodiy xarakter, o'qitilaetganni individual rivojlanishini qo'llab-quvvatlashga yo'naltirilganli, unga mustaqil yechimlar chiqarish, ijod, o'qish va hulqi mazmunini tanlashda erkinlik yaratish deb biladilar.

Shaxsiy yo'naltirilganlikka adekvat o'qitish texnologiyalarini tuzish, avvalom bor faoliyat va muloqat, sub'ektlar o'zaro harakati usullarini o'zgartirishni talab qiladi. Shaxsiy yo'naltirilganlik o'qitish texnologiyalarini faqat ta'lim affektiv(asabiy) holatini amalga oshiruvchi va odam o'z-o'ziga va atrof muhitga munosabatni aniqlash va to'g'rilashda ko'maklashish deb bilib, toraytirish va chegaralash kerak emas. Texnologiyalarni shaxsiy yo'naltirilganlik texnologiyalariga kiritish kriteriysi bo'lib, texnologiyaning «shaxsiy tasdiqlovchi vaziyat» yaratish qobiliyati, talabani o'z o'quv faoliyati sub'ekti pozitsiyasiga o'tkazish. Buning natijasida shu faoliyat shaxsiy mazmuni ochiladi, kognitiv maqsadlarga erishishda o'z-o'zini rivojlantirishga ehtiej tug'iladi.

Shaxsiy yo'naltirilganlik texnologiyalarni qandaydir tasniflashga urinish kamdan-kam bo'ladi, sabab ularni tasniflash kriteriysi murakkab va yetarli darajada aniq emas. Bu texnologiyalarni shartli ravishda uch guruhga bo'lish mumkin.

1) qadriy-yo'naltirilgan- birinchi navbatda shaxs o'z-o'ini anglashi, uning qadriy (shaxsiy, xaetiy, axloqiy, kasbiy va x.k.zo.) rivojlantirishga qaratilgan o'z yo'lini aniqlashi: ijtimoiy-psixologik trening, baxs- munozara, ishchan va rolli o'yinlar;

2) adaptive (soddaroq) texnologiyalar, ularning maqsadi o'qitishni o'qitilaetganlar individual imkoniyatlari, ehtiyojlari, qiziqishlariga moslashtirish, o'qish faoliyatida ular o'z o'rnini topish: o'qitishni individuallashtirish va differensiallashtirish (modulli, turli darajali o'kitish va boshqalar);

3) shaxsni ijodiy rivojlantirish texnologichyalari- o'qitilaetganlarni shaxsiy imkoniyatlarini - potensialini rivojlanishga qaratilgan, shu bilan birga ijodiy fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan: TRIZ-texnologiya, tadqiqotdek o'kitish texnologiyasi, ijodiy ustaxonalar va boshqalar texnologiyasi.

Shaxsiy yo'naltirilganlik texnologiyalarini kasbiy va umumiy ta'lim qo'llash tajribasi shuni ko'rsatadiki, shaxsiy yo'naltirilganlik texnologiyasi mohiyatini anglamasdan, o'z mavq'elari aniqlamay va kasbiy konsepsiyalarini qurmay turib, o'qituvchilar texnologizatsiya ketidan quvish bilan mashg'ul bo'ladilar. Natijada pedagogning fanga yo'naltirilganlik ko'rsatmalari ustun keladi, va qo'llanilaetgan texnologiya mohiyati buziladi.

Pedagogik texnologiyalarni o'ziga xos guruhini kasbiy yo'naltirilgan texnologichlar tashkil etadi. Ularni kasbiy ta'lim muassasalari uchun ishlab

chiqadilar. Bunday texnologiyalar birinchi navbatda bo'lajak mutaxassisni to'liq kasbiy tayergarlik masalalarini yechishni ta'minlaydi va faqat maxsus fanlar doirasida emas, balki kasbiy yo'naltirilgan to'liq pedagogik jaraenni tashkil etishni ko'zda tutadi. Bu texnologiyalarni o'ziga hususiyati shundaki, kasbiy faoliyatga yo'naltirilganlik, o'qitish jaraeni talabalar kasbiy faoliyatni egallashlariga qaratilgan bo'lib, bu jaraenni quyidagi faktorlar ta'minlaydi:

O'quv materialini mutaxassisni kasbiy tayergarlik masalslrini yechishga yo'naltirilganligi;

Barcha kurslar kesimida fanlar, kurs, diplom ishlari, loyixalari va boshqa tadqiqot ishlarini kasbiy yo'naltirilganligi;

Talaba bo'lajak kasbini egallashi uchun amaliy va laboratoriya mashg'ulotlarida asosan amaliy masalalarni yechish;

Talaba kasbni egallashida uning bilish jihatlari, sabablari, shaxsiy tomonlari va moyilligini e'tiborga oluvchi individual optimal dasturga yo'naltirilganlik;

Mustaqil kasbiy faoliyatga tayer mutaxassis ijodiy shaxsni rivojlantirishga yo'naltirilganlik;

Talaba shaxsiy-kasbiy o'zini anglash shartlarini yaratish: kasbiy qadr-qimmat, kasbiy mavq'eni o'rnatish, kasbiy-shaxsiy o'z-uzini takomillashtirish talablarini shakllantirish.

Shunday qilib, zamonaviy kasbiy yo'naltirilgan texnologiyalar, o'z negizida bo'lajak mutaxassis sub'ekt pozitsiyasini ta'minlaydigan shaxsiy yo'naltirilgan texnologiyadir. Bunday texnologiyalarga kontekstli o'qitish, ochiqitizm doirasida yaratiladigan intensiv o'qitish texnologiyalarini; maxsus fanlarni kasbiy - texnologik tizim sharoitida o'qitish texnologiyasi.

O'zini psixologik xolatini boshqarish, ishontirish jarayonini vujudga kelishiga, tushkunlik xolatiga olib keladi. Pedagogning faoliyati jarayonidagi muvofaqiyat, keyingi o'zini tarbiyalashga omil bo'lib qoladi. Shunday qilib, o'z o'zini rivojlantirishning asosiy omili-kasbiy faoliyat nazariy va amaliy, voqiylik yoki loyhalashdir. Shuningdek boshqa omillar: o'z-o'zini bilimini oshirish, maxsus mashqlar, treninglar, o'zini ruhiy xolatini boshqarishga tayyorlash bo'yicha treninglar, kelgusi faoliyatni tashkil etish-pedagogik faoliyat jarayonida mukammallikka erishish. Shuni aytish kerakki, bir shaxs doirasida o'zgarish o'zida boshqaga o'zgarishga olib keladi. O'zini rivojlantirishda intellektual va madaniy o'sish o'zida tutishi, ruhiy xolatini e'tiborli bo'lib o'zgarishga sabab bo'ladi. Madaniyatli va bilimli inson hissiyotlarini jilovlay oladi. Pedagogning o'zini tarbiyalash dasturi o'zini rivojlantirishning omili hisoblanib, pedagogik faoliya va uning keyingi rivojlanish yo'llariga baholovchi hisoblanadi. Faoliyatlarning rivojlanish darajasini o'rganishda psixologik fan yordam beradi, pedagogik faoliyat esa asosiy rivojlanish omili sifatida chiqadi. Barcha shaxsga oid o'zgarishlar (intelektual o'sish, ruxiy xolatni boshqara olish qobiliyati, madaniy o'sish, pedagogik qobiliyatning o'sishi) kasbiy va shaxsiy rivojlanishga, shuningdek mukammallikka bo'lgan ehtiyojni shakllantiradi. Bu kasbiy o'sish texnologiyasi hisoblanadi. Shuni esdan chiqarmaslik kerakki, buning tarkibiy qismiga kirib, o'zini tarbiyalash jarayonini muvafaqiyatli egallaydi va ish xolatida bo'lmagan texnologiyani va qandaydir xatolikka yo'l qo'yadi va buni to'g'rilash qiyin kechadi. O'zini tarbiyalash jarayonida ijobiy siljish kuzatilmaydi, u o'zini anglay olmasa, baholay olmasa, pedagog o'zining shaxs sifatidagi o'sishini tashkil eta olmaydi. O'zini tarbiyalash dasturi bu hollarda

shaxsga mos emas, o'zini tarbiyalash esa natijalidir. O'zini nazorat qilish jarayoni va uni tuzatishda, kutilayotgan natija va erishilgan natijani anglash, o'zini tarbiyalash usullari va omillarini tanlash, keyingi bosqichdagi xatolarni vaqtida bilib olish zarur.

Kasbiy o'zini tarbiyalashni tashkillashtirishda quyidagi ketma-ketlikka rioya qilish zarur.

1. To'laligicha anglash: o'zini tarbiyalash masalasida shaxsni maqsadli tanlash.

2. Rejalashtirish, voqyealarni tanlash, o'zini tarbiyalash dasturini tuzish.

3. O'zini tarbiyalash usullarini va choralarini tanlash.

4. Maqsad va masalalarni o'quv-ilmiy faoliyatdaga tadbiq etish.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR:

1. D. N. Raximova va boshqalar. "O'rta maxsus kasb-xunar ta'limi tizimida boshqarish masalalari". -T., 2008, 81 b.
2. Doljenko O. V., Shatunovskiy V. L. Современные методы и технологии обучения в техническом вузе: Метод пособие. - М.: Высш. shk. 1990.-191 s.

ISBN 978-83-949403-3-1

